

ТАҚЫРЫП: Калашников автоматы мен пулеметі

Сабақтың мақсаты: Білімгерлерге автомат пен пулеметтің арналу мақсаты мен ұрыстық қасиеттерін ұғындыру.

Сабақтың барысы:

а) Ұйымдастыру кезеңі:

Взвод командирі білімгерлерді сапқа тұрғызады, оқытушыға рапорт береді, амандасу, түгендеу, білімгерлердің сырт көрінісін тексеру.

ә) Өтілген тақырыпты сұрау кезеңі:

1. Қазіргі ұрыста жауынгердің тактикалық дайындығының маңызы қандай?
2. Тактикалық дайындыққа оқу пәні ретінде анықтама беріңдер.

3. Жаяу әскерлер жауынгерлік машинасындағы мотоатқыштар бөлімшесінің құрамы туралы не білесіңдер?

4. Жаяу әскерлер жауынгерлік машинасы қандай мақсатта қолданылатыны туралы не білдіңдер?

5. Бөлімшенің ұрыс мүмкіндігі қалай сипатталады?

6. Шоғырландырылған ату дегеніміз не?

7. Жаппай , қапталдық , айқастыра ату түрлерін сипаттаңдар.

8. Ату жүйесі дегеніміз не?

9. Бөлімше ату жүйесінің қалай ұйымдастырылатыны неге байланысты деп ойлайсыңдар?

10. Қорғаныс кезінде бөлімше командирі қандай жауынгерлік кескіндік құжат жасайды? Негізгі элементтері қандай?

б) Негізгі бөлім:

Атыс дайындығы әртүрлі ұрыс жағдайында жеке құрамды өз қаруын тиімді, дұрыс пайдалана алуға үйрету мақсатында жүргізіледі.

Қарумен әрекет жасау кезіндегі қауіпсіздік шаралары.

1. Бекітпе жақтауын сабынан ұстап, артқа тірелгенше тарту және оны оқтау кезінде жіберу, сондай - ақ ағытқыш ілмекке басу тек бір қолмен жасалуы тиіс. Атыста патронның атылмай қалған кезінде ұңғы арнасын ашу және патронды алу 30 сек кейін жүргізілуі керек.

2. Автоматты алған соң , оқтықта патронның және ұңғы арнасында басқа заттардың жоқ екеніне көз жеткізу керек.

3. Оқталған автоматпен әрекет жасау кезінде оны адамдарға немесе адамдар болуы мүмкін жаққа бағыттауға болмайды.

4. Ұзақ атыс жүргізу кезінде ұңғыдан шығатын ыстықтан күйіп қалмау үшін автоматты атысты басқару сабынан немесе қосылған оқжатардан ұстап тұру қажет.

5. Автоматты бөлшектеуге және жинастыруға үйрету тек қана оқу автоматтарда жүргізілуі тиіс.

6. Атысты аяқтаған соң автоматты оқсыздандырып, оқтықта патронның жоқ екенін тексеріп, бақылау басу жасап, автоматты сақтандырғышқа қою қажет.

Атыс қаруының қауіп кездері немесе таратушылар:

1) ұшып келе жатқан оқ;

2) атыс кезінде ұңғы арнасының ауыз бөлігінен және ұңғы шығатын ыстық газдың ағыны;

3) автоматтан ұшып шығатын шағылыстырылған оқсауыт және бекітпе жақтауының қозғалып келе жатқан сабы;

4) жабық бөлмеде ұзақ атыс жүргізу кезінде жиналған дәрілі зарядтың жанып кеткен өнімдері;

5) ұңғы, қарауыл қалыбы қарқынды атыс кезінде қызатын ауызғы тежеуіш.

Автоматтың (пулеметтің) арналуы мен ұрыстық қасиеті

5,45 мм жетілдірілген Калашников автоматы – дербес қару, ал 5,45 мм Калашников пулеметі атқыштар бөлімшесінің қаруы болып табылады. Олар қарсыластың тірі күшін жою мен атыс құралдарын жоюға арналған. Қарсыласты қоян – қолтық шайқаста жеңіліске ұшырату үшін автоматқа сүңгі - пышақ бекітіледі. Түнгі жағдайда ату және бақылау үшін АК74Н, АКС74Н автоматтары мен РПК74Н, РПКС74Н пулеметтеріне түнде атуға арналған әмбебап көздеуіш бекітіледі (НСПУ). Автоматтан атыс жүргізу үшін кәдімгі (болат өзекті), жарқырауық және сауыт бұзғыш - өртегіш оқтары қолданылады.

Автоматтан (пулеметтен) автоматты немесе жекелей атыс жүргізіледі. Автоматты атыс автоматтан атудың негізгі түрі болып табылады: ол қысқа (5 атысқа дейін) және ұзақ атумен (10 атысқа дейін, пулеметтерден 15 атысқа дейін) кезекпен және үзбей жүргізіледі.

Атыс кезінде патронда автоматта 30 патронға, пулеметте 45 патронға дейін болатын оқжатар қорабынан беріледі.

Автомат пен пулеметтің оқжатарларын өзара алмастыруға болады. Автоматтың сүңгі - пышақсыз жарақталған оқжатарымен қосқандағы массасы: АК74 - 3,6 кг; АК 74Н - 5,9 кг; АКС74 - 3,5 кг; АКС74Н - 5,8 кг. Сүңгі - пышақтың қынабымен қоса алғандағы массасы – 490 г.

5-сурет. 5,45 мм Калашников қол пулеметінің жалпы көрінісі:

a – тұрақты дүмімен (РПК74); *б* – жиналмалы дүмімен (РПК С74); *б* – көздеуішімен (РПКС74); РПК74Н-нің бауы РПК74-тің бауындай етіп бекітіледі

Атудың көздеу қашықтығы - 1000 метр. Жерүсті нысаналары бойынша нақты атыс қашықтығы, автоматта 500 м-ге дейін, пулеметте 600 м-ге дейін. Ал ұшақтар, тікұшақтар және парашютпен секірушілерге автоматтан және пулеметтен ату қашықтығы 500 м-ге дейін.

Автомат пен пулеметтен жер үстіндегі нысаналар бойынша шоғырланған атыс 1000 м-ге дейінгі қашықтықта жүргізіледі. Тура атыс қашықтығы: автоматта «кеуделік» фигураға 440м, жүгірмелі фигураға 625 м; пулеметте «кеуделі» фигураға 460м, жүгірмелі фигураға 640 м.

Атыс қарқыны минутына 600 атысқа жуық. Ұрыстың ату жылдамдығы – автоматтан минутына кезекпен ату 100 - ге дейін, пулеметтен 150 - ге дейін, жекелей атқанда - автоматтан 40 - қа, пулеметтен 50 - ге дейін.

Пулеметтің жарақталған оқжатарымен қосқандағы массасы: РПК74 - 5,46 кг; РПК74Н - 7,76 кг; РПКС74 - 5,61 кг; РПКС74Н - 7,91 кг.

Автоматтың (пулеметтің) жұмыс істеуі және құрылымы туралы түсінік

Автомат (пулемет) мынадай негізгі бөліктер мен механизмдерден тұрады (сурет):

- ұңғы қорабы, көздеу жабдықтары және тапанша сабы;
- ұңғы, ұңғы қорабымен;
- газ поршені мен бекітпе жақтауы;
- бекітпе;
- қайтармалы механизм;
- ұңғы жапсырмасы мен газ түтігі;
- соққы-ағытқыш механизм;
- құндақ;
- оқжатар.

Сонымен қатар автоматта ұңғы аузындағы тежеуіш компенсаторы мен сүңгі - пышақ, ал пулеметте жалын сөндіргіш пен тіреуіш аяғы болады. Автомат жиынтығына керек - жарақ, бау және оқжатарды салуға арналған сөмке (сөмкеде екі оқжатар) кіреді.

Жиналмалы дүмі бар автомат (пулемет) жиынтығына, сонымен қатар оқжатар салынатын қалтасы бар автоматқа (пулеметке) арналған қапшық, ал түнгі көздеуіші бар автомат толығына түнде атуға арналған көпсалалы көздеуіш кіреді.

6-сурет. Автоматтың (пулеметтің) негізгі бөліктері мен механизмдері және оның жабдықтары:

- а – автоматтың; ә – пулеметтің; 1 – ұңғы, ұңғы қорабымен, соққы – ағытқыш механизммен, көздеу жабдықтарымен, дүмі және тапанша сабымен, ал пулеметте тіреуіш аяғымен берілген ұңғы; 2 – ұңғылы тежеуіш компенсатор;
 3 – ұңғы қорабының қақпағы; 4 – газ поршпенді бекітпе жақтауы; 5 – бекітпе;
 6 – қайтармалы механизм; 7 – ұңғы жабуы бар газ түтігі; 8 – күшдақ;
 9 – оқжатар; 10 – сүңгі-пышақ; 11 – сүмбі; 12 – жабдықтар пеналы; 13 – жалын сөндіргіш.

6-сурет. Автоматтың (пулеметтің) негізгі бөліктері мен механизмдері және оның жабдықтары:

а – автоматтың; ә – пулеметтің; 1 – ұңғы, ұңғы қорабымен, соққы – ағытқыш механизммен, көздеу жабдықтарымен, дүмі және тапанша сабымен, ал пулеметте тіреуіш аяғымен берілген ұңғы; 2 – ұңғылы тежеуіш компенсатор;
 3 – ұңғы қорабының қақпағы; 4 – газ поршенді бекітпе жақтауы; 5 – бекітпе;
 6 – қайтармалы механизм; 7 – ұңғы жабуы бар газ түтігі; 8 – күшдам;
 9 – оқжатар; 10 – сүңгі-пышақ; 11 – сүмбі; 12 – жабдықтар пеналы; 13 – жалын сөндіргіш.

Калашников автоматының (қол пулеметі) жұмыс қағидаты

Автоматтың автоматтық әрекеті ұңғы арасынан газ камерасына бөлінетін оқ - дәрі газдарының қуатын пайдалануға негізделген. Ату кезінде оқтың соңынан ілескен оқ - дәрі газдарының бір бөлігі ұңғы қабырғасындағы саңылау арқылы газ камерасына ұмтылады, газ поршенінің алдыңғы қабырғасына қысым түсіріп, поршень мен бекітпе жақтауы бар бекітпені артқы орынға итеріп тастайды. Кейін итерілгенде бекітпе ұңғы арнасын ашады, оқтықтан оқсауытты алып, сыртқа лақтырады, ал бекітпе жақтауы қайтармалы серіппені қысып, шүріппені қайырады (оны ұрыстық қайырмаға қояды).

Бекітпе жақтауы бекітпесімен алдыңғы орынға қайтармалы механизм әсерінен оралады, бұл ретте бекітпе оқжатардан кезекті патронды іліп алып оқтыққа береді де, ұңғы арнасын жабады, ал бекітпе жақтауы автоілімектің дөңесін шүріппенің автоілімегінен шығарады.

Бекітпенің жабуы оның оңға қарай бұрылуымен және бекітпенің ұрыстық дөңестерінің ұңғы қорабының ұрыстық тіректеріне кіруімен жүзеге асырылады .

Егер ауыстырғышты автоматты атысқа қойса, онда атыс ағытқыш ілмек қысылып тұрғанда және оқжатардағы патрондар біткенше жалғасады.

Егер ауыстырғыш жекелей атуға қойылатын болса, ағытқыш ілмекті басқан кезде тек бір ғана атыс болады. Келесі атысты жүргізу үшін ағытқыш ілгекті босатып барып қайта басу керек.

в) Қорытынды бөлім:

Сұрақтар:

- Калашников автоматы мен пулеметі неге арналған?
- автомат пен пулеметтің механизмдері мен негізгі бөліктерін атаңдар.
- автоматтың (пулеметтің) автоматтық әрекеті неге негізделгенін айтыңдар.

**в) Қорытынды бөлім:
Тапсырма:**

Қарудың ұрыстық қасиеттері туралы кестеге жазыңдар.

№	Сипаттамасы	АК - 74	РПК - 74
1	Калибрі		
2	Көздеу қашықтығы		
3	« Кеуделік » фигура бойынша тура ату қашықтығы		
4	« Жүгірмелі фигура бойынша тура ату қашықтығы		
5	Атыс қарқыны		
6	Кезекпен ату кезіндегі ұрыстық ату жылдамдығы		
7	1 минутта жеке атыспен ату кезіндегі Ұрыстық ату жылдамдығы		
8	Қару салмағы (сүңгі пышақсыз)		
9	Оқжатардың сыйымдылығы		